Bijlage 1 – Voortgang armoede- en schuldenbeleid – december 2024

In deze bijlage komen de volgende onderwerpen aan bod:

Armoede
- Nieuwe armoededefinitie
- Aanscherping ten opzichte van voorgaande armoededefinities
- Beperkingen
- Groep armen volgens nieuwe definitie
- Kabinetsdoelstellingen
- Reactie op artikel 'bijna miljoen huishouden onder of net boven bijstandsniveau, voor het eerst in jaren weer stijging'.
- Motie Minimaregelingen en kwijtschelding in herijking armoededefinitie
- Aanpak kwetsbare gezinnen met kinderen 0-27 jaar
- Maatschappelijke kosten en baten in het sociaal domein
- Artikel 26 kinderrechtenverdrag
- Motie Van Apeldoorn inzake doelstelling kinderarmoede
- Werkende Armen
- Meer grip op energiekosten nu en in de toekomst
- Energiefonds
- Ontwikkelpad Energiehulp
- Afronding uitvoering eenmalige energietoeslag 2023
- Toegang tot drinkwater

Schulden
- Dashboard schuldenproblematiek in beeld
- Verkenning uitbreiding pilot toevoeging verzoek toelating Wsnp
- Preferente vorderingen
- Verkenning bindend maken gemeentelijke schuldregelingen (motie De Jong/Kat)
- Landelijk aanmeldpunt schuldhulpverlening
- Gedetineerden en schulden
- Stand van zaken experimenten vroegsignalering
    - Gemeentelijke belastingen
    - Hypotheken
    - Studieschuld
    - Eigen bijdrage Wmo en Wlz
    - Belastingdienst en Dienst Toeslagen
- Pilot ketensignalering door gerechtsdeurwaarders
- Onderzoek 5%-regeling beslagvrije voet
- Rijksincasso
    - Betalingsregeling Rijk
    - Onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid

Armoede

Nieuwe definitie

Tijdens het commissiedebat armoede- en schuldenbeleid heb ik u toegezegd te reflecteren op de nieuwe armoededefinitie.[1] De nieuwe armoedegrens van het CBS, SCP en het Nibud die in oktober jl. is gepubliceerd, is gebaseerd op het inkomen dat nodig is om in alle minimaal noodzakelijke uitgaven te voorzien.[2] Bij de optelsom van noodzakelijke uitgaven wordt gerekend met de daadwerkelijke uitgaven aan wonen, energie en zorg (basisverzekering en verplicht eigen risico). Voor de optelsom van overige noodzakelijke uitgaven wordt gerekend met vaste normbedragen per huishoudtype (bijvoorbeeld een vast bedrag voor voeding, kleding). Voor het inkomen wordt rekening gehouden met de daadwerkelijk ontvangen toeslagen en het vermogen.

Aanscherpingen ten opzichte van voorgaande armoededefinities

De nieuwe methode geeft meer inzicht in de groep die in armoede leeft ten opzichte van voorgaande armoededefinities. Zo wordt voor het eerst rekening gehouden met een vermogensbuffer. De vermogensgrens bedraagt twaalf keer de maandelijkse armoedegrens voor dat type huishouden. Dit is 18.000 euro (vrij op te nemen) voor een alleenstaande. De nieuwe definitie houdt ook rekening met de werkelijke kosten voor wonen en energie. Als iemand hogere uitgaven heeft op deze aspecten dan de opgenomen normbedragen, wordt dit in mindering gebracht op het besteedbaar inkomen. Zo kan het zijn dat iemand met een inkomen boven de armoedegrens, vanwege de hoge vaste lasten toch als arm aangemerkt wordt. Beide aanpassingen dragen bij aan beter inzicht in de omvang van het aantal mensen in armoede.

Beperkingen

Zoals elke armoededefinitie beperkingen heeft en de realiteit niet exact kan weergeven, geldt dat ook voor deze nieuwe armoededefinitie. De nieuwe definitie verandert niets aan de huidige situatie van mensen. Met een armoededefinitie zijn er verschillende situaties waarbij iemand volgens de nieuwe definitie niet arm is, maar in de realiteit wel met geldzorgen leeft. Dit komt bijvoorbeeld doordat schulden (negatief vermogen) niet meegenomen worden in deze definitie, terwijl er op 1 januari 2024 ruim 747.000 huishoudens zijn die te maken hebben met problematische schulden. Een belangrijk deel van deze huishoudens heeft een inkomen boven de armoedegrens, maar doordat zij schulden moeten aflossen of doordat zij te maken hebben met beslaglegging, houden ze een lager besteedbaar inkomen over. Daarnaast is er geen rekening gehouden met alle zorgkosten naast de basispremie en het verplicht eigen risico (bijvoorbeeld: uitgaven die niet in het basispakket vallen of aanvullende zorg). Het is overigens begrijpelijk dat er geen rekening is gehouden met deze factoren, omdat de data hiervoor op dit moment niet beschikbaar zijn. De instituten hebben ook aangegeven dat zij bij volgende herijkingen waar mogelijk verbeteringen doorvoeren.

[1] Toezegging aan het lid Welzijn (NSC) en aan lid Ceder (CU) tijdens het commissiedebat armoede- en schuldenbeleid van 17 oktober 2024

[2] Een minimumvoorbeeldbegroting geeft een overzicht van minimaal noodzakelijke uitgaven. Het Nibud stelt deze voorbeeldbegrotingen voor 35 huishoudtypen samen op basis van wetenschappelijk onderzoek, prijsdata van het CBS en gesprekken met experts (zoals de Gezondheidsraad en het Voedingscentrum). De uitkomsten hiervan worden getoetst door middel van focusgroepen en steekproefonderzoek.

	2018	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Samenstelling huishouden						
Eenpersoonshuishouden	14,4%	13,1%	10,4%	10,6%	6,3%	6,2%
Eenoudergezin	17,7%	15,1%	12,3%	11,0%	7,9%	6,8%
Paar, zonder kind	3,4%	3,0%	2,4%	2,5%	1,8%	1,4%
Paar, met kind(eren)	4,6%	4,0%	3,3%	3,0%	2,3%	2,1%
Meerpersoonshuishouden, overig	6,4%	5,6%	4,7%	4,5%	3,8%	3,7%
Voornaamste inkomensbron huishouden						
Inkomen uit werk	3,3%	3,0%	2,3%	2,1%	2,0%	1,9%
Uitkering arbeidsongeschiktheid	24,3%	21,2%	16,2%	17,2%	12,0%	9,4%
Uitkering pensioen	3,9%	3,4%	2,6%	2,8%	2,0%	1,5%
Uitkering bijstand	74,0%	68,5%	55,6%	55,7%	30,6%	24,6%
Overdrachtsinkomen, overig	31,8%	30,1%	26,5%	27,8%	20,0%	24,3%

Tabel 1 - Armoede cijfers volgens de nieuwe definitie

Groep armen volgens nieuwe definitie
Als we kijken naar de groep die volgens deze definitie in armoede leeft, valt mij een aantal dingen op. Volgens de nieuwe definitie, en zoals te zien in tabel 1, leven in 2023 540 duizend mensen en 115 duizend kinderen in armoede. Het is positief dat er sinds 2018 een daling is van het aantal personen in armoede. Als we kijken naar huishoudsamenstellingen zien we dat veel eenpersoonshuishoudens in armoede leven, namelijk 197 duizend (6,2% van het totaal aantal eenpersoonshuishoudens). Van de mensen met bijstand als voornaamste inkomensbron leeft bijna een kwart in armoede. Dit zijn 125 duizend mensen. Het percentage mensen in armoede met werk als voornaamste inkomensbron ligt een stuk lager, namelijk 1,9%. Dit zijn echter absoluut gezien meer mensen, namelijk 240 duizend. Dit komt doordat de groep met werk als voornaamste inkomensbron meer mensen betreft dan de mensen met bijstand als belangrijkste inkomensbron.

Het gemiddelde inkomenstekort van mensen in armoede is gestegen ten opzichte van 2018. Dat komt door de veranderde samenstelling van de groep mensen die in armoede leeft. Zo zien we dat het aandeel werkenden in armoede groter is geworden. Werkenden met een laag inkomen hebben recht hebben op inkomensondersteuning, zoals toeslagen, maar maken hier niet altijd gebruik van. Verderop in deze brief ga ik uitgebreider in op de situatie van werkende armen. Komende tijd wil ik gebruiken om verdere analyses te doen om te begrijpen wie precies in armoede leven en zo ja, welke verbeteringen in het armoedebeleid mogelijk zijn. Hier kom ik in het voorjaar van 2025 in de brief over het Nationaal Programma Armoede en Schulden op terug.

Kabinetsdoelstellingen
Het kabinet heeft als doelstelling om de (kinder-) armoedecijfers niet uit te laten komen boven het referentiejaar 2024. Voor dit referentiecijfer zal het kabinet de nieuwe armoededefinitie hanteren. Op dit moment zijn er nog geen cijfers beschikbaar over 2024, die volgen naar verwachting rond maart 2025. Tot deze cijfers beschikbaar zijn, hanteert het kabinet de ramingen van het CPB op basis van de vorige definitie.[3]

[3] In 2024 leeft 4,5% van de mensen in armoede, en leeft 4,7% van de kinderen in armoede.

De nieuwe armoedegrens laat zien dat in 2023 ruim 115.000 (3,6%) minderjarige kinderen in armoede opgroeiden.[4] Dat is meer dan een halvering ten opzichte van 2018. Toen leefden er volgens deze definitie 284.000 (8,6%) kinderen in armoede.
Zoals gezegd, kijken we naar de bredere groep mensen die moeite heeft met rondkomen. De nieuwe armoedecijfers tonen dat er 1,2 miljoen mensen zijn met een inkomen tot 25% boven de armoedegrens en met weinig vermogen.[5] Deze groep is ook kwetsbaar en krijgt daarom ook aandacht binnen het kabinetsbeleid.[6]

Reactie op artikel 'Bijna miljoen huishoudens onder of net boven bijstandsniveau, voor het eerst in jaren weer stijging'
Het lid Welzijn (NSC) heeft via de vaste Tweede Kamer commissie voor SZW gevraagd om een reactie op het artikel 'Bijna miljoen huishoudens onder of net boven bijstandsniveau, voor het eerst in jaren weer stijging' (AD, 5 november 2024). Ik begrijp zoals ik aangaf, de zorgen van het lid Welzijn over de omvang van het aantal huishoudens in deze groep. De nieuwe armoedecijfers laten zien dat er in 2023 naast de circa 540 duizend mensen die onder de armoedegrens leven, ook in totaal 1,2 miljoen mensen zijn met een inkomen tot 125% van de armoedegrens. Overigens is het aantal mensen met een inkomen tot 125% van de armoedegrens in de afgelopen jaren volgens de nieuwe cijfers van CBS, Nibud en SCP gedaald, ook in 2023. Dat het aantal mensen met een inkomen rond bijstandsniveau desondanks is gestegen, hangt vermoedelijk samen met het koopkrachtpakket van 2023. Het wettelijk minimumloon is in 2023 fors verhoogd, waardoor ook de bijstand fors is gestegen. Maar niet alle mensen met een laag inkomen profiteren daar net zo veel van. Denk hierbij bijvoorbeeld aan zzp'ers of werkenden die weinig uren werken met een uurtarief op of net boven wettelijk minimumloonniveau. Hun inkomen is daarmee dichter bij het bijstandsniveau komen te liggen.

Voor het kabinet is het belangrijk om alle mensen met een lager inkomen in staat te stellen om hun inkomen te verhogen, door ervoor te zorgen dat de stap van uitkering naar (meer uren) werk financieel gezien loont. Dit zijn belangrijke prioriteiten voor het kabinet. In de brief 'Agenda voor Werkend Nederland' van 18 november 2024 wordt nader ingegaan op maatregelen van het kabinet om (meer uren) werken te laten lonen.

Motie minimaregelingen en kwijtschelding in herijking armoededefinitie
In de eerste plaats juich ik toe dat CBS, SCP en Nibud de methode om armoede te meten verder verbeteren. De onderzoeksinstituten willen de armoededefinitie elke vier jaar herijken en mogelijke verbeteringen doorvoeren. Op het moment van herijking maken zij een afweging in de verschillende mogelijkheden om de armoededefinitie aan te scherpen. Mogelijke verbeteringen betreffen niet alleen gemeentelijke regelingen en kwijtscheldingen, zoals genoemd in het dictum van de motie Van Eijk[7], maar ook bijvoorbeeld onvermijdelijke kosten zoals individuele ziektekosten, verwervingskosten (zoals de kosten van woon-werkverkeer), de impact van beslaglegging op het vrij besteedbare inkomen, of de aanwezigheid van (problematische) schulden. Ik zie wel een

[4] CBS, Nibud en SCP, De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten, 2024.
[5] Dit zijn bijvoorbeeld gezinnen die te maken hebben met hoge zorg- of energiekosten,
[6] We ontvangen van verschillende maatschappelijke organisaties zoals Sam& en het Armoedefonds signalen dat de vraag naar hulp juist toeneemt Reactie Sam& op nieuwe armoedegrens: 'blijf het verschil te maken voor gezinnen met geldzorgen' (samenvoorallekinderen.nl); Reactie Armoedefonds nieuwe armoedecijfers: papieren werkelijkheid, praktijk laat zien dat armoede ernstiger wordt - Armoedefonds)
[7] Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 24 515, nr. 774

kanttekening bij de vraag of gemeentelijke regelingen meegenomen kunnen worden in de armoededefinitie. Het is niet de bedoeling dat mensen structureel afhankelijk zijn van gemeentelijke regelingen om het hoofd boven water te kunnen houden.

In de tweede plaats wil ik benadrukken dat CBS, SCP en Nibud onafhankelijke instituten zijn. Het kabinet heeft het volste vertrouwen in de werkwijze van deze instituten en hecht eraan dat de rolverdeling tussen politiek en wetenschap zuiver blijft.

Op ambtelijk niveau is gesproken met CBS, SCP en Nibud over deze motie. Over de mogelijkheid om gemeentelijke minimaregelingen mee te nemen in de armoededefinitie gaven de onderzoeksinstituten aan dat er al verschillende onderzoeken en verkenningen zijn gedaan naar dit onderwerp.[8] Zij zien dat de gemeentelijke minimaregelingen in drie categorieën ingedeeld kunnen worden. Allereerst zijn er de landelijke regelingen die door de gemeente uitgevoerd worden, zoals de Participatiewet. Ten tweede de minimaregelingen die gemeenten zelf bedenken die gericht zijn op het ondersteunen van mensen in armoede, bijvoorbeeld een stadspas. Als laatste zijn er particuliere stichtingen zoals de voedselbank die op gemeenteniveau armoederegelingen hebben. In sommige gemeenten voeren particuliere stichtingen ook de gemeentelijke regelingen uit, bijvoorbeeld in het geval dat een gemeente samenwerkt met stichting Leergeld.

Er bestaan obstakels om het gemeentelijk minimabeleid mee te nemen in de armoededefinitie. Het grootste obstakel is volgens de onderzoeksinstituten het ontbreken van een landelijk register. Dit register is volgens de onderzoeksinstituten alleen goed werkbaar wanneer gegevens over door gemeenten verstrekte voorzieningen op huishoudniveau beschikbaar zijn. In eerder onderzoek stellen CBS, CPB en SCP dat dit alleen goed mogelijk is met een aanleverplicht voor gemeenten.[9] Een ander obstakel is de noodzaak om het gebruik van gemeentelijke minimaregelingen exact vast te stellen. Op deze manier weet je exact welke huishoudens wel en niet (terecht) gebruik maken van voorzieningen. Veel gemeentelijke regelingen zijn in natura. In dat geval moet de waarde van deze regelingen in geld gekwantificeerd worden, en in hoeverre dat invloed heeft op het inkomen.

In het overleg is naar aanleiding van de motie van het lid Van Eijk ook gesproken over het meenemen van kwijtschelding van lokale belastingen in de armoededefinitie. Het CBS gaf aan dat in de woonbase van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties momenteel gewerkt wordt met lokale lasten die individueel zijn afgeleid op basis van beschikbare gegevens over onder meer woongemeente, woonsituatie, inkomen en vermogen. Door te werken met afgeleide gegevens wordt er beredeneerd wat de lokale lasten zijn van een huishouden. De daadwerkelijke lasten van een huishouden zijn dan niet bekend. Er ligt een voorstel om ook kwijtschelding van lokale lasten af te leiden op basis van beschikbare gegevens. Hoewel het CBS vertrouwen heeft in de kwaliteit van de individuele afleidingen, wordt er in het optimale geval niet met afleidingen gewerkt, maar met daadwerkelijke lokale lasten en kwijtschelding op huishoudniveau. Anders is er geen helder zicht op of kwijtschelding daadwerkelijk is toegekend, of dat er sprake is van niet-gebruik. Het CBS bekijkt of het mogelijk is om kwijtschelding mee te nemen voor de definitie.

[8] Bijvoorbeeld het rapport 'Verkenning naar eenduidige indicatoren kinderarmoede'.
[9] Verkenning naar eenduidige indicatoren kinderarmoede p. 5

Aanpak kwetsbare gezinnen met kinderen 0-27 jaar
Kinderen die opgroeien in een kwetsbaar gezin hebben in veel gevallen op verschillende levensdomeinen te maken met materiële en immateriële achterstanden waardoor zij belemmerd worden in hun ontwikkeling, minder mogelijkheden hebben om mee te doen en beperkt worden in hun kansen in de toekomst. Naast financiële verbeteringen in het gezin dragen ook verbeteringen in onderwijs, gezondheid en huisvesting bij aan een succesvolle aanpak van kinderarmoede. Door een samenhangende aanpak die meerdere levensdomeinen bestrijkt, vergroten we de kans dat intergenerationele armoede wordt doorbroken.

Het kabinet wil er samen met gemeenten voor zorgen dat het beleid om (kinder-) armoede aan te pakken verbetert, mede in navolging van de Europese kindergarantie. De ministeries van BZK, VWS, OCW JenV en SZW hebben hiertoe de ambitie uitgesproken om nadrukkelijk samen op te trekken om kinderarmoede terug te dringen en generatiearmoede te doorbreken. Samen met de VNG, gemeenten, ervaringsdeskundigen en andere partners werken we aan de ontwikkeling van een overheid brede integrale aanpak voor kwetsbare gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0-27 jaar. Bij de uitwerking van de aanpak, die een plek krijgt binnen het Nationaal Programma Armoede en Schulden, nemen we als uitgangspunt dat we bestaande inzet zo veel mogelijk aan elkaar verbinden, in plaats van iets nieuws optuigen.

Maatschappelijke kosten en baten in het sociaal domein
Uw Kamer heeft met de motie Podt het vorige kabinet opgeroepen tot het uitvoeren van maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's) binnen het sociaal domein. Via de motie Palland verzocht uw Kamer het vorige kabinet en komende kabinetten tot het in kaart brengen van de maatschappelijke kosten en baten van het afschaffen van de kostendelersnorm voor familieleden, bijvoorbeeld in vrijkomende huisvesting en zorg voor elkaar. In navolging hiervan heeft SEO Economisch Onderzoek in opdracht van SZW een haalbaarheidsstudie uitgevoerd voor een MKBA op een zevental participatie-instrumenten waaronder de kostendelersnorm. Uit deze haalbaarheidsstudie blijkt dat voor de kostendelersnorm geldt dat op afzienbare tijd een MKBA onhaalbaar is, gegeven de beperkte bestaande empirische evidentie. Dit is gemeld in de Monitoringsbrief Participatiewet 2024[10] die 15 oktober naar uw Kamer is gestuurd.

Artikel 26 Kinderrechtenverdrag
Ter invulling van de motie Welzijn[11] worden in deze voortgangsbrief de conclusies uit de juridische verkenning bij het voorbehoud bij artikel 26[12] van het IVRK samengevat en de praktische consequenties aangegeven. Nederland heeft zich gecommitteerd aan het Internationale Verdrag van het Kind (IVRK).[13] Op één artikel heeft Nederland, als enige, een uitzonderingspositie: artikel 26 waarin wordt bepaald dat kinderen zelfstandig recht hebben op sociale voorzieningen, dus zonder tussenkomst van ouders/verzorgers. De wetgever beargumenteerde destijds dat socialezekerheidsuitkeringen aan ouders

[10] Kamerstukken II, 2024/2025, 34352, nr. 327.
[11] Kamerstukken 2024/2025, 24515, nr. 775
[12] De Staten […] erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, […] en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationale recht. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud […]
[13] https://wetten.overheid.nl/BWBV0002508/2002-11-18

toekomen en dat de hoogte daarvan zodanig is vastgesteld "dat aan de ouderlijke zorg- en onderhoudsverplichtingen jegens de kinderen kan worden voldaan".

Het ministerie van SZW heeft de Universiteit Utrecht en Erasmus Universiteit Rotterdam opdracht gegeven tot een verkenning om de juridische afwegingen bij het voorbehoud, alsmede de juridische noodzaak of wenselijkheid om het voorbehoud in te trekken, te onderzoeken. Dit onderzoek is eind januari jl. afgerond en in verband met de demissionaire status van het kabinet zonder beleidsreactie naar de Kamer verzonden (als bijlage bij de derde voortgangsrapportage over de aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden).

Uit het rapport komt naar voren dat het intrekken van het voorbehoud bij artikel 26 van de IVRK-bepaling kan worden omarmd. Intrekken van het voorbehoud zal inhoudelijk juridisch geen materieel verschil maken. Artikel 26 IVRK biedt een ruime discretionaire bevoegdheid aan staten, en er zijn in Nederland onder bepaalde omstandigheden reeds zelfstandige aanspraken op sociale zekerheidsvoorzieningen. Het is wettelijk gezien al mogelijk om op grond van de Algemene Kinderbijslagwet, de Participatiewet, de Jeugdwet en in beperkte mate de regelgeving ten aanzien van vreemdelingen, maatwerk te bieden aan de verschillende categorieën kinderen die centraal staan in dit onderzoek.

Nederland is tevens het enige land dat een voorbehoud heeft gemaakt en het artikel lijkt tot nu toe in andere Europese landen geen rechtstreekse werking te hebben gehad. Eerder onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut liet ook zien dat artikel 26 IVRK in de praktijk (specifiek Denemarken, Spanje en Malta) geen grote invloed heeft gehad op nationale wetgeving ten aanzien van het socialezekerheidsstelsel, de politiek of rechtspraak.

Het intrekken van het voorbehoud zal voor de in het rapport genoemde groepen kinderen en jongeren inhoudelijk en juridisch geen materieel verschil maken. Om voor kinderen en jongeren daadwerkelijk een verschil te kunnen maken kies ik ervoor om de capaciteit qua mensen en middelen in te zetten op de ontwikkeling een interdepartementale aanpak voor kwetsbare gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0-27 jaar.

Motie Van Apeldoorn inzake doelstelling kinderarmoede
De motie-Van Apeldoorn (SP), ingediend op 11 juli 2023, spreekt uit dat de regering vast blijft houden aan het doel om de kinderarmoede minimaal te halveren per 2025 en in de Miljoenennota voor 2024 maatregelen op te nemen die de kinderarmoede in 2024 zoveel als mogelijk richting dit doel zal doen dalen.[14] Daarnaast betreft dit een toezegging van de toenmalige minister-president aan de heer Janssen (SP), die inhoudt dat indien nodig, aanvullend op de maatregelen in het toenmalige regeerakkoord, extra maatregelen worden genomen om de halvering van kinderarmoede per 2025 te verwezenlijken.[15] Het huidige en vorige kabinet hebben zowel voor 2024 als 2025 extra maatregelen genomen om kinderarmoede te reduceren, onder meer met verhogingen van de huurtoeslag en het kindgebonden budget. Een overzicht van alle relevante maatregelen is (voor elk jaar) te vinden in paragraaf 5.2 van de SZW-begroting. Het kabinet beschouwt de motie en de toezegging daarmee als afgedaan.

[14] Kamerstukken I, 2022-2023, 36 350 IX, I
[15] Het betreft een toezegging gedaan op 18 oktober 2022 met nummer T03508.

Het CPB raamde in september 2024 dat de kinderarmoede in 2025 naar verwachting uitkomt op 4,7%. Dit is echter een raming van de oude armoededefinitie van het SCP. Er is op dit moment nog geen raming beschikbaar van de nieuwe armoededefinitie, deze komt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025. De voorlopige armoedecijfers (tot en met 2023) zijn echter hoopvol: die laten zien dat het aandeel kinderen in armoede in de achterliggende jaren is gedaald van 8,6% in 2018 naar 3,6% in 2023.[16] Het huidige kabinet streeft er bovendien naar om de armoedecijfers niet op te laten lopen ten opzichte van referentiejaar 2024. Tot slot is relevant dat het kabinet voor verzending van de Voorjaarsnota 2025 nog terugkomt op de motie-Van Apeldoorn die op 26 november jongstleden is aangenomen n.a.v. de laatstgehouden AFB.[17]

Werkende armen
In het regeerprogramma staat beschreven dat we ons, samen met gemeenten en sociale partners, inzetten voor een betere positie van werkende armen. Volgens de nieuwe armoededefinitie van het CBS, SCP en het Nibud leefden er in 2023 540 duizend mensen in armoede in Nederland. Voor 240 duizend van hen was werk de voornaamste inkomensbron van het huishouden. Er zijn 355 duizend mensen met werk als voornaamste inkomensbron, met weinig vermogen en een huishoudinkomen tussen 100-125% van de armoedegrens.[18] Op dit moment wordt een verdiepende analyse uitgevoerd om de verschillende groepen werkende armen in kaart te brengen.

Er zijn veel verschillende redenen waarom mensen die werken toch niet kunnen rondkomen. Werken is de beste manier om uit armoede te raken. Toch zien we dat er werkenden zijn die niet voldoende inkomen hebben om iedere maand rond te komen of met veel moeite de eindjes aan elkaar weten te knopen. Dit komt doordat mensen in deeltijd werken of een beperkte urenintensiteit hebben als gevolg van tijdelijk of onregelmatig werk. Onder andere de agenda voor werkend Nederland die op 18 november naar uw Kamer is gestuurd, gaat nader in op wat het Kabinet doet om meer uren werken te stimuleren.[19] De agenda gaat in op een aantal onderwerpen waaronder arbeidsmarkt, inkomen uit werk, en het combineren van werk en privé.[20] Een andere reden waarom werkenden in armoede belanden is door wisselende inkomsten. Hierdoor is het inkomen instabiel met weinig uitzicht tot verbetering. Dit kan structurele financiële problemen veroorzaken, bijvoorbeeld bij zzp'ers en flexwerkers. Zoals gedeeld in de agenda voor werkend Nederland, worden met het arbeidsmarktpakket maatregelen genomen om de positie van deze groep te versterken.[21]

Werkenden met een structureel inkomen onder de armoedegrens komen vaak in aanmerking voor sociale voorzieningen. In Nederland hebben we een uitgebreid stelsel van inkomensondersteuning dat mensen ondersteunt in hun inkomen wanneer het (tijdelijk) niet of minder lukt om zelf in hun inkomen te voorzien. Echter wordt hier niet altijd gebruik van gemaakt. Niet-gebruik van regelingen kan veel verschillende oorzaken hebben, zoals onbekendheid met regelingen, complexiteit van regelingen, niet digitaal- of

[16] 2018 is het oudste jaar waarvoor de nieuwe armoedecijfers beschikbaar zijn. 2023 is het laatste jaar waarvoor de nieuwe armoedecijfers beschikbaar zijn.
[17] Kamerstukken I, 2024-2025, 26 600,
[18] Op 6 november 2024 is op Kamervraag 169 bij de begroting van SZW geantwoord dat er 260.000 werkende armen zijn met een inkomen van 100-125%. Dit is per ongeluk fout beantwoord. Dit moest 355.000 zijn.
[19] Kamerbrief Agenda voor werkend Nederland | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[20] O.b.v. bestaand onderzoek naar werkende armen zoals het SER rapport ''werken zonder armoede'', CBS rapport ''Armoede en sociale uitsluiting'' en het onderzoek van de Hogeschool Utrecht ''versterken kennisbasis rondkomen bij werken''
[21] Kamerbrief Agenda voor werkend Nederland | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

taalvaardig, schaamte, wantrouwen in de overheid. Ook kan het zijn dat de groep werkenden met een structureel inkomen onder de armoedegrens niet aan de voorwaarden (wil of kan) voldoen, zoals bijvoorbeeld aan de arbeidsplicht bij aanvulling vanuit de bijstand.

Het kabinet spant zich in om niet-gebruik aan te pakken. Zo verkent het kabinet een Persoonlijk Digitaal Regelingenoverzicht, een digitale toepassing waar mensen een gepersonaliseerd overzicht kunnen krijgen van regelingen waar zij mogelijk recht op hebben. Ook vergemakkelijkt een mogelijk PDR het komen tot een aanvraag, waarbij de verantwoordelijkheid hiervoor altijd bij de uitkerende overheidsinstantie blijft.

Een ander voorbeeld is het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW, waardoor het mogelijk wordt voor partners binnen de SUWI-keten om burgers proactief te benaderen met waar zij recht op hebben. Het kabinet streeft ernaar dit wetsvoorstel in 2025 in te dienen bij de Tweede Kamer. Dienst Toeslagen werkt ook aan het tegengaan van het niet-gebruik van toeslagen door mensen actief te informeren via diverse kanalen en persoonlijke benaderingen. Een voorbeeld hiervan is de attenderingsactie Zorgtoeslag, waarbij mensen per brief gewezen worden op hun mogelijke recht op zorgtoeslag. Daarnaast lopen er verschillende hervormings- en vereenvoudigingstrajecten om het systeem van inkomensondersteuning minder complex te maken. Om het niet-gebruik specifiek onder werkenden aan te pakken willen wij verkennen hoe inkomensondersteunende regelingen een groter bereik krijgen onder werkenden, zoals bijvoorbeeld via de voorzieningenwijzer, de potjescheck van Geldfit, de voorlichtingscampagnes van SZW en de BerekenUwRecht en de WerkurenBerekenaar beide van het Nibud.

In de brief over het Nationaal Programma Armoede en Schulden in het voorjaar van 2025 gaan we verder in op de resultaten van de verdiepende analyse. Ook zal uw Kamer in deze brief geïnformeerd worden over hoe het beleid gericht op werkende armen verbeterd kan worden.

Meer grip op energiekosten nu en in de toekomst
De prijzen op de energiemarkt zijn de afgelopen tijd gestabiliseerd. Tegelijkertijd liggen de prijzen structureel hoger dan voor de Russische invasie in Oekraïne en heeft een deel van de huishoudens moeite met het betalen van de energierekening. Met gerichte maatregelen op het vlak van koopkracht en inkomenszekerheid wil het kabinet deze huishoudens helpen. Ook het kabinet heeft in het Regeerprogramma de ambitie uitgesproken om te werken aan de betaalbaarheid van de energierekening en een rechtvaardige energietransitie om problemen voor veel huishoudens te verminderen, en te verkennen hoe energiearmoede kan worden tegengegaan.

Het kabinet voert veel maatregelen door die structureel bijdragen aan energiebesparing in woningen op de lange termijn, bijvoorbeeld door het stimuleren van isolatie. Op 6 november jl. heb ik samen met de minister van KGG en de minister van VRO de Tweede Kamer een brief gestuurd met een inhoudelijke appreciatie op de Monitor Energiearmoede 2023, een actueel overzicht van maatregelen die van kracht zijn om huishoudens met een hoge energierekening te ondersteunen en invulling aan verschillende toezeggingen aan de Kamer.[22]

[22] Kamerbrief over tegengaan energiearmoede | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

Energiefonds
De ondersteuning aan huishoudens bij het betalen van de energierekening zal in 2025 niet plaatsvinden in de vorm van een landelijk energiefonds. Er zijn de afgelopen tijd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) veel constructieve gesprekken gevoerd met meerdere private partners. Alle betrokken partijen onderschrijven het belang van het ondersteunen van huishoudens op de energierekening en structurele verlichting via verduurzaming.

Echter heeft de inzet niet geresulteerd in voldoende gezamenlijke financiering om een energiefonds in een publiek-private constructie zoals in 2023 en 2024 in gang te zetten. Daarmee hebben we geconstateerd dat er op dit moment onvoldoende juridische en financiële voorwaarden zijn om op zorgvuldige en effectieve wijze een energiefonds in te richten.

Het is, ondanks de nodige inzet van alle betrokken partijen, dus niet mogelijk de motie van het lid Postma c.s.[23] om alles in gereedheid te brengen om het energiefonds vanaf 1 januari 2025 in te zetten, uit te voeren. Dit geldt ook voor de motie van de leden Kops en Vermeer[24], om bij de uitwerking van het energiefonds ervoor te zorgen dat ook huishoudens met blokverwarming in aanmerking kunnen komen voor energiecompensatiemaatregelen.

We verkennen de komende weken welke andere mogelijkheden er zijn om de middelen voor 2025 beschikbaar te stellen, om huishoudens die moeite hebben met het betalen van de energierekening te ondersteunen. Het eerste kwartaal van 2025 informeren we de Tweede Kamer hierover.

Het kabinet hecht veel waarde aan de samenwerking met alle betrokken partners en zet deze door om samen te komen tot een lange termijnoplossing, zo mogelijk via het Social Climate Fund (SCF). Vanaf 2026 staat het SCF ter beschikking voor het opvangen van de effecten van het emissiehandelssysteem voor CO2-emissies van de gebouwde omgeving en transport (ETS2) voor kwetsbare huishoudens en micro-bedrijven. Om aanspraak te maken op deze middelen moet Nederland vóór juli 2025 een Sociaal Klimaatplan indienen bij de Europese Commissie.

Het lid Postma[25] heeft per motie verzocht om te onderzoeken hoe het SCF ingezet kan worden om ook in de toekomst over een vorm van een energiefonds te beschikken. Eind november heeft het kabinet besloten om alle voorstellen die door de departementen zijn ingediend voor het SCF in consultatie te brengen bij relevante stakeholders en de Tweede Kamer. Eén van de voorstellen, van het ministerie van SZW en VRO, is een doorontwikkeling van het energiefonds waarbij nadrukkelijk een koppeling wordt gemaakt met verduurzaming. Op die wijze worden huishoudens structureel geholpen en weerbaarder gemaakt voor stijgende energielasten, mede als gevolg van ETS2. De consultatie zal in het eerste kwartaal van 2025 starten; de Tweede Kamer wordt hierover per brief nader geïnformeerd door het kabinet.

Ontwikkelpad Energiehulp
De ministeries van SZW en OCW werken in co-creatie met vertegenwoordigers van sectoren aan het ontwikkelen en implementeren van sectorale Ontwikkelpaden. Dit najaar wordt het Ontwikkelpad Energiehulp voor energiehulpen opgeleverd door de

[23] Kamerstuk 36600-XXIII-34
24 Kamerstuk 36600-XXIII-60
25 Kamerstuk 36600-XXIII-33

technische sector. Energiehulpen, zoals energiefixers en energiecoaches, worden ingezet om huishoudens te ondersteunen door energiebesparende maatregelen toe te passen en energiebesparend advies te geven. Dit is belangrijk om woningen te verduurzamen en mensen te helpen met het omlaag brengen van hun energieverbruik.

Het Ontwikkelpad laat zien hoe energiehulpen zich tijdens het werk kunnen ontwikkelen en welke doorstroommogelijkheden zij hebben naar beroepen in de sectoren van de techniek, bouw en energie. Hiermee vergroten we de kans dat we energiehulpen, ook die met een grotere ondersteuningsbehoefte, behouden voor de energietransitie. De minister van SZW ondersteunt in- en doorstroom van werkzoekenden en werkenden in maatschappelijk cruciale sectoren via sectorale Ontwikkelpaden (waaronder het Ontwikkelpad Energiehulp) middels een scholingssubsidie. Hiermee kunnen werkgevers een tegemoetkoming in de scholingskosten krijgen als zij (potentiële) medewerkers scholing uit het Ontwikkelpad laten volgen. Recent is uw Kamer hierover geïnformeerd[26].

Afronding uitvoering eenmalige energietoeslag 2023
De uitvoering van de eenmalige energietoeslag 2023 is inmiddels vrijwel afgerond. Afgelopen zomer is deel 2 van de Monitor uitvoering energietoeslag aan uw Kamer aangeboden.[27] In december 2024is de vangnetconstructie voor de energietoeslag 2023 aan gemeenten uitgekeerd via de decembercirculaire 2024[28]. Voor de vangnetconstructie was in totaal 32,5 miljoen euro gereserveerd. Daarvan is 3.890.250 euro uitgekeerd aan de 16 gemeenten die over 2023 een hoger bereik hadden dan waarvoor zij budget hadden ontvangen op basis van de gehanteerde verdeelmaatstaf. De resterende 28.609.750 euro is conform afspraak[29] over alle gemeenten verdeeld op basis van de verdeelsystematiek van de energietoeslag 2023.

De Dienst Uitvoering Onderwijs heeft de uitvoering van de eenmalige tegemoetkoming energiekosten 2023 voor studenten inmiddels afgerond. In totaal hebben ruim 97.000 studenten de tegemoetkoming ontvangen. Het grootste deel daarvan (bijna 91.000) heeft deze in januari 2024 ontvangen. Daarna zijn tot en met begin december 2024 nog een aantal selectie- en uitbetalingsrondes gedraaid om de studenten te selecteren die alsnog (met terugwerkende kracht) op peildatum 1 oktober 2023 recht hadden op de tegemoetkoming.

Toegang tot drinkwater
Drinkwater is een basisbehoefte en zeker kinderen moeten hier volgens het kabinet altijd toegang toe hebben. Het kabinet werkt daarom samen met de drinkwatersector aan het voorkomen van oplopende betaalachterstanden voor huishoudens wanneer zij de rekening niet meer (kunnen) betalen. Dit doen we door het verbeteren van het sociaal incassoproces met een aantal vooroplopende drinkwaterbedrijven en door het verbeteren van de afsluitregeling drinkwater die geldt voor alle drinkwaterbedrijven. Begin 2025 zal de nieuwe afsluitregeling in internetconsultatie gaan waarin vastgelegd wordt dat huishoudens met kinderen niet meer mogen worden afgesloten van drinkwater na wanbetaling.

[26] Kamerstukken II, 2024-2025, 30 012, nr. 158
[27] Kamerstukken II, 2023-2024, 36 389, nr. 15
[28] Aanbiedingsbrief bij decembercirculaires 2024 gemeentefonds en provinciefonds | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[29] Zoals aangekondigd in o.a. SZW Gemeentenieuws 2023-3

Schulden
Door (problematische) schulden kan het bestaan van mensen onzeker voelen. Mensen met schulden ervaren meer stress, wat leidt tot hoge maatschappelijke kosten, waaronder lagere arbeidsproductiviteit en hogere verzuimkosten. Het kabinet zet daarom breed in op het verbeteren van de bestaanszekerheid. Waar mogelijk, wil ik problematische schulden voorkomen, en als dat niet lukt, eraan bijdragen dat mensen in staat zijn zo snel mogelijk weer uit de schulden komen. Het kabinet gaat met het basispakket IBO inzetten op een breed palet van samenhangende maatregelen, en doet dit in samenspraak met gemeenten, maatschappelijke- en uitvoeringsorganisaties.

Dashboard schuldenproblematiek in beeld
Op 29 november jl. heeft het CBS de nieuwste cijfers uit het dashboard schuldenproblematiek in beeld gepubliceerd. Het gaat om de stand van zaken op 1 januari 2024. Het aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden is ten opzichte van 1 januari 2023 nagenoeg stabiel gebleven. Op de nieuwe peildatum had 8,9% van alle huishoudens geregistreerde problematische schulden tegenover 8,8% in 2023 (in absolute aantallen 747.560 ten opzichte van 726.210 huishoudens). Ook het aandeel instromers is nagenoeg gelijk gebleven, van 2% in 2023 naar 1,9% in 2024 (in absolute aantallen 148.670 en 138.760 huishoudens). In de update van 2024 is voor het eerst gekeken naar huishoudens met langdurige problematische schulden. Het CBS heeft daarbij gekeken naar huishoudens die drie peilmomenten op rij te maken hadden met geregistreerde problematische schulden. Ruim 60% van de huishoudens met problematische schulden had op 1 januari 2024 te maken met langdurige problematische schulden. Deze huishoudens hebben ten opzichte van huishoudens zonder langdurige problematische schulden vaker een laag inkomen en/of weinig vermogen, inkomen uit een uitkering en/of geen startkwalificatie.

Het aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden is vanaf 1 januari 2021 met 1,2 procentpunt toegenomen. Deze stijging kan mede worden verklaard door twee oorzaken. In 2020 en 2021 zijn in verband met de coronacrisis verschillende regelingen voor ondernemers ingezet waardoor zij uitstel van betaling konden krijgen. Daarnaast zijn in deze periode de invorderingsmaatregelen voor belasting- en toeslagvorderingen tijdelijk stopgezet door de Belastingdienst en Dienst Toeslagen. Hierdoor bleven deze vorderingen langer openstaan dan voorheen.

Voor januari 2024 heeft het CBS een nadere analyse gemaakt met betrekking tot deze stijging. Daaruit blijkt dat zonder deze ondernemers- en pauzeringsmaatregelen het aantal en aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden waarschijnlijk lager en stabieler was geweest tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2024.

Ondanks deze nuance bij de schuldencijfers is het kabinet van mening dat het aantal huishoudens met problematische schulden en de duur van die schuldensituatie zorgelijk is. Zoals aangekondigd in de kabinetsreactie op het interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) problematische schulden zet het kabinet in op het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden. Het kabinet trekt voor een samenhangend pakket aan maatregelen dat voortbouwt op het IBO in 2025 € 24 miljoen extra uit, oplopend naar € 100 miljoen in de periode van 2028 tot en met 2030 en structureel € 75 miljoen vanaf 2031. De maatregelen zijn erop gericht schulden te voorkomen, de oploop van schulden te verkleinen en te zorgen dat schulden sneller opgelost worden.

Verkenning uitbreiding pilot toevoeging verzoek toelating Wsnp
De pilot toevoeging verzoek toelating Wsnp (Wet schuldsanering natuurlijke personen) maakte het mogelijk voor bewindvoerders om een vergoeding te ontvangen voor het ondersteunen van mensen met schulden bij het verzoek tot toelating tot de Wsnp. De evaluatie van de pilot is positief en is per 1 november 2024 omgezet naar staand beleid via de regeling toevoeging bewindvoerders Wsnp III.[30]

De motie van het lid Ceder (CU) verzoekt de regering om Wsnp-bewindvoerders ook de mogelijkheid te geven om stagnerende schuldhulpverleningstrajecten vlot te trekken.[31] Wsnp-bewindvoerders en enkele andere beroepsgroepen zijn al bevoegd om te bemiddelen bij schulden.[32] Hiervoor mogen zij een vergoeding vragen, maar er is geen publieke financiering beschikbaar voor deze beroepsgroepen om deze werkzaamheden uit te voeren. De verantwoordelijkheid voor het bieden van schuldhulpverlening is namelijk belegd bij gemeenten via de wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).

Gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de Wgs financiering via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen (een deel van) de uitvoering mandateren aan organisaties of instellingen die zich richten op schuldhulpverlening en hiervoor financiering beschikbaar stellen. In de praktijk wordt van deze mogelijkheid bijna geen gebruik gemaakt, maar ik ga graag met gemeenten in gesprek om deze optie bij hen onder de aandacht te brengen.

Eén van de maatregelen uit het IBO problematische schulden richt zich op de totstandkoming van één helder schuldentraject voor mensen die kampen met problematische schulden. Bij de verdere uitwerking hiervan zal ook worden bekeken op welke manier de uitvoering daarvan belegd kan worden. Hierbij zal ook worden bekeken of de beroepsgroepen genoemd in artikel 48 van de Wet op het Consumentenkrediet (Wck) de uitvoering kunnen oppakken en zo ja, hoe zij hiervoor gecompenseerd kunnen worden.

Preferente vorderingen
De motie van het voormalig lid Kat roept op om in het IBO problematische schulden een onderzoeksvraag op te nemen inzake de maatschappelijke opbrengsten en kosten van het afschaffen van de preferente status van de overheid.[33] Ten tijde van het aannemen van deze motie was de taakopdracht voor het IBO problematische schulden al vastgesteld. Wel is door het IBO gekeken naar de voor- en nadelen van het wijzigen van de rechtspositie van schuldeisers, schuldenaren en de overheid (waaronder de Belastingdienst) en is in het IBO-rapport ingegaan op de preferente positie van publieke schuldeisers. In het basispakket wordt voorgesteld om de preferentie gericht in te zetten om een oplossing voor de burger te bespoedigen door preferente schuldeisers actief mee te laten doen bij het collectief afbetalingsplan. In de kabinetsreactie op het IBO is aangegeven dat bij het vormgeven van het collectief afbetalingsplan zal worden bezien hoe wordt omgegaan met de positie van preferente vorderingen.[34] De Kamer zal uiterlijk

[30] Regeling toevoeging bewindvoerders Wsnp - Raad voor Rechtsbijstand Wsnp (bureauwsnp.nl).
[31] Kamerstukken II, 2022-2023, 24 515, nr. 678.
[32] Op grond van artikel 48 van de wet op het consumentenkrediet.
[33] Kamerstukken II, 2023-2024, 36 410 XV, nr. 43.
[34] Kamerstukken II, 2024-2025, 24 515, nr. 770.

1 mei 2025 geïnformeerd worden over de juridische aanpak van civiele invordering. De uitwerking van het collectief afbetalingsplan komt hierin terug.

Verkenning bindend maken gemeentelijke schuldregelingen (motie De Jong/Kat)
De motie van voormalig Kamerleden Romke de Jong en Kat (beide D66) verzoekt het kabinet om in gesprek te treden met gemeenten en de rechtspraak over de mogelijkheid om een gemeentelijke schuldregeling wettelijk bindend te maken als twee derde van de schuldeisers akkoord is.[35] In uitvoering van de motie hebben er gesprekken met de rechtspraak, de VNG en de NVVK hierover plaatsgevonden. Uit deze gesprekken bleek dat er weliswaar draagvlak is om de totstandkoming van schuldregelingen te versnellen, maar dat een andere oplossing daarvoor op meer draagvlak kan rekenen.

Op dit moment kan alleen de rechter een schuldregeling bindend opleggen aan de schuldeisers. Dit is gedaan om ook de belangen van de schuldeisers te beschermen. Bij een schuldregeling krijgen schuldeisers meestal slechts een beperkt deel van hun vordering terugbetaald. Het restantbedrag wordt kwijtgescholden. Dit is een inbreuk op hun eigendomsrecht. Daarom moet de schuldeiser altijd de mogelijkheid krijgen om niet akkoord te gaan met een schuldregeling.

Wanneer gemeenten de mogelijkheid zouden krijgen om een minnelijke schuldregeling bindend te verklaren, mogen ook zij, naast rechters, inbreuk maken op het eigendomsrecht van schuldeisers. Dit is niet wenselijk, omdat de gemeente enerzijds de schuldregeling opstelt en anderzijds deze bij een twee derde meerderheid verbindend kan maken voor alle schuldeisers. Zij zijn dan opsteller en beoordelaar van hetzelfde akkoord. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat gemeenten zowel schuldeiser als schuldbemiddelaar kunnen zijn, waardoor de gemeente door de verschillende belangen geen onafhankelijke partij meer is. Het risico bestaat dat er (schijn van) belangenverstrengeling kan optreden. Het kabinet vindt dat hierdoor de rechten van de schuldeisers onvoldoende worden gewaarborgd. Daarnaast hebben gemeenten de mogelijkheid om, zoals hierboven omschreven, een dwangakkoord namens de inwoner met schulden aan te vragen bij de rechter.

Alle partijen onderschrijven echter dat zowel een schuldeiser als de schuldenaar gebaat is bij een snelle afwikkeling van de schuldenlast. Het versnellen van de totstandkoming van schuldregelingen kan ook op andere manieren. Zo werkt het kabinet aan een voorontwerp Wet schuldregelen, waarin een reactietermijn voor schuldeisers en schuldbemiddelaars wordt opgenomen. De verwachting is dat dit al zal leiden tot het sneller tot stand komen van schuldregelingen; hetzelfde doel dat ook met de motie wordt beoogd. Daarnaast sluit eerdergenoemde maatregel één helder schuldentraject ook aan bij de doelstelling van deze motie en zal in de uitwerking aandacht besteed worden aan het sneller tot stand komen van schuldregelingen, waarbij de aansluiting van het minnelijk en het wettelijk traject beter geharmoniseerd worden.

Landelijk aanmeldpunt schuldhulpverlening
In het kader van de basisdienstverlening heeft het vorige kabinet op 16 november 2023 een verkenning aangekondigd naar het ontwikkelen van een landelijk aanmeldpunt voor schuldhulpverlening waarbij wordt gekeken naar bestaande ICT-infrastructuur.[36] De

[35] Kamerstukken II 2022-2023, 36 260 nr. 5
[36] Kamerbrief, basisdienstverlening voor schuldhulpverlening, 16 november 2023

aanname was dat een landelijk aanmeldpunt de vindbaarheid van de schuldhulpverlening zou vergroten en de doorgeleiding zal bevorderen. Om uitvoering te geven aan deze verkenning is gesproken met de VNG, NVVK en Divosa. In deze gesprekken kwam ook de optie naar voren om een dergelijk aanmeldfunctie te integreren in een Landelijke pauzeknop, zodat versnippering wordt voorkomen.

Het ministerie van SZW onderzoekt samen met de betrokken partijen wat de mogelijkheden zijn om de landelijke pauzeknop te combineren met een aanmeldpunt en onder welke voorwaarden. Over de uitkomst van de verkenning wordt de Kamer in de tweede helft van 2025 geïnformeerd.

Gedetineerden en schulden
In de derde voortgangsrapportage van de Aanpak geldzorgen is aangekondigd dat het ministerie van SZW samen met de NVVK, VNG en het Waarborgfonds saneringskredieten onderzoekt of een saneringskrediet tijdens detentie kan worden ingezet. Inmiddels hebben de gesprekken plaatsgevonden en heeft het ministerie van SZW het Waarborgfonds verzocht om een dergelijke pilot nader uit te werken.

Daarnaast is toegezegd dat het ministerie van SZW samen met de VNG en het ministerie van JenV de inzet van één regionale schuldhulpverlener gaat verkennen. Gezien de wet gemeentelijke schuldhulpverlening en financiële beperkingen is het niet mogelijk om vanuit het Rijk regionale schuldhulpverleners aan te stellen. Het ministerie heeft het belang om zoveel mogelijk in te zetten op het bundelen van expertise wanneer het gaat om het bieden van schuldhulpverlening aan gedetineerden bij de VNG benadrukt. Gemeente Den Haag evalueert momenteel de pilot 'Schuldenzorgenvrij uit detentie'.[37] Mocht deze aanpak succesvol zijn gebleken, dan worden de mogelijkheden verkend met VNG, NVVK en Divosa om deze aanpak op te nemen in het actieplan van de basisdienstverlening.

Het kabinet wil gezinnen met een partner die noodgedwongen niet bij het gezin kan zijn, vanwege onder andere detentie, hetzelfde recht op toeslagen geven als alleenstaande ouders. Deze maatregel is aangekondigd in het regeerprogramma. Een wetswijziging is hiervoor momenteel in voorbereiding door het ministerie van Financiën.

Stand van zaken experimenten vroegsignalering
In het commissiedebat Armoede- en schuldenbeleid van oktober jl. heeft u gevraagd naar de resultaten van het experiment met de eigen bijdrage Wmo en Wlz. Hieronder informeer ik u graag over de stand van zaken van deze en de andere experimenten met betalingsachterstanden.

<u>Gemeentelijke belastingen</u>
Het experiment met betalingsachterstanden van gemeentebelastingen is bijna afgerond. De publicatie van de resultaten volgt in januari.

<u>Hypotheken</u>
Het experiment met betalingsachterstanden op de hypotheek is gestart in 2022 en loopt. De evaluatie van het experiment wordt eind december opgeleverd door de NVVK.

[37] Schuldenzorgenvrij uit detentie | Schuldenlab070

Studieschuld
Het experiment met achterstanden bij DUO met de gemeente Amsterdam is maart 2024 gestart. In december 2024 volgt een eerste tussenevaluatie.

Eigen bijdrage Wmo en Wlz
Het experiment met betalingsachterstanden voor eigen bijdragen van de Wmo en Wlz is 1 april 2024 is gestart met het CAK en vier gemeenten. Begin 2025 volgt een tussenevaluatie van het experiment met de eerste cijfers. Voor nu ziet het ernaar uit dat met deze signalen vanuit het CAK nieuwe groepen mensen met schulden in beeld komen bij de gemeente.

Belastingdienst en Dienst Toeslagen
Het experiment van de Belastingdienst en Dienst Toeslagen om mensen met betalingsproblemen eerder in beeld te krijgen en te helpen is beoogd om in februari voor twee jaar te starten met tien deelnemende gemeente achterstanden van alle toeslagen, inkomstenbelasting, omzetbelasting loonheffingen, inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet en de motorrijtuigenbelasting.

Pilot ketensignalering door gerechtsdeurwaarders
Door de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) en de VNG is een pilot opgezet om de effecten van ketensignalering in kaart te brengen in zes verschillende gemeenten. Deze pilot is een invulling van de motie Palland[38] die de regering oproept een pilot vorm te geven over uitbreiding van de rol van de gerechtsdeurwaarder. Het hoofddoel van de pilot is het aantonen van de maatschappelijke meerwaarde van ketensignalering en het daartoe ontwikkelen van aanpakken om inwoners met problematische schulden actief door te verwijzen naar de gemeentelijke schuldhulpverlening. Het opzetten en doordenken van de pilot heeft meer tijd gekost dan eerder voorzien. De verwachting is dat de pilot aan het eind van het jaar werkelijk kunnen starten. De inzichten die met deze pilots worden opgedaan worden ook gebruikt bij de verdere uitwerking van een wettelijke zorgplicht voor gerechtsdeurwaarders ten aanzien van schuldenaren, zoals is aangekondigd in de kabinetsbrief van 11 oktober jl.

Onderzoek 5%-regeling beslagvrije voet
In de Kamerbrief van 3 september jl. over de tussentijdse evaluatie en het verdiepende onderzoek naar de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet is aangekondigd dat er een onderzoek zal worden gedaan naar de effecten van de 5%-regeling en de hoogte van de beslagvrije voet. Tijdens het commissiedebat Armoede en Schulden op 17 oktober jl. heb ik toegezegd u in deze brief te informeren over de stand van zaken. Ik zet het onderzoek zo op dat meer bekend wordt over de groep mensen op wie de 5%-regeling van toepassing is, hoeveel deze groep aflost, wat de gevolgen zijn voor beslagene en schuldeiser en of hierin voldoende evenwicht tussen de verschillende belangen is gevonden. Ik zal u op de hoogte houden van de voortgang en informeren over de uitkomsten.

Rijksincasso
Betalingsregeling Rijk

[38] Kamerstukken II 2022/23, 36 260, nr. 7.

De overheid neemt vanuit haar rol als schuldeiser de verantwoordelijkheid om schulden niet te snel te laten oplopen als mensen niet kunnen betalen. Een gezamenlijke betalingsregeling kan ervoor zorgen dat de inwoner de schuld eenvoudiger kan terugbetalen. Door de Betalingsregeling Rijk kan iemand met betalingsachterstanden bij aangesloten overheidspartijen op een laagdrempelige manier een betalingsregeling afspreken. Sinds de start van Betalingsregeling Rijk eind 2022 zijn er in totaal al ruim 25.000 van dergelijke regelingen afgesproken.

Het samenwerkingsverband clustering Rijksincasso (CRI-partijen[39]) werkt aan uitbreiding van de Betalingsregeling Rijk. Sinds juli 2024 zijn het UWV, Rijksdienst Digitale Infrastructuur (RDI) en de RVO aangesloten op de Betalingsregeling Rijk. Vanaf 1 januari 2025 worden ook de boetes op de tolheffing voor de A24/Blankenburgverbinding (uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Wegverkeer) opgenomen in de Betalingsregeling Rijk. Ook wordt dan het aantal vorderingen van het CAK waarvoor een gezamenlijke betalingsregeling kan worden afgesproken uitgebreid.

Onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid
Zoals in de derde voortgangsrapportage van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden is gemeld, onderzoekt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samen met betrokken departementen en CRI-partijen de doelmatigheid en doeltreffendheid van de ophogingen die tijdens een invorderingstraject kunnen ontstaan. Het onderzoek is later gestart dan was voorzien. De uitkomst van het onderzoek wordt voor de zomer van 2025 verwacht en waar mogelijk meegenomen in het Nationaal Programma Armoede en Schulden.

Uit het rapport van de Algemene Rekenkamer '*Betalingsregelingen bij uitvoeringsorganisaties van het Rijk*'[40] blijkt dat overheidsorganisaties bij het aangaan van een betalingsregeling verschillende normen hanteren om het bestaansminimum vast te stellen, zoals de beslagvrije voet, het vrij te laten bedrag en andere wijzen van berekening van de betalingscapaciteit. Op dit moment onderzoeken de CRI-partijen of het wenselijk en haalbaar is om tot één norm te komen om het bestaansminimum mee vast te stellen. Voor dit onderzoek bleek ook extern onderzoek noodzakelijk te zijn. De uitkomst van dit onderzoek wordt voor de zomer van 2025 verwacht en ik streef dit mee te nemen in de brief die ik in het voorjaar 2025 verstuur over het Nationaal Programma Armoede en Schulden.

Ook blijkt uit het rapport van de Rekenkamer dat mensen door samenloop van verschillende betalingsregelingen feitelijk onder het bestaansminimum terecht kunnen komen. Zowel publieke als private schuldeisers kunnen nu onderling geen informatie uitwisselen over betalingsregelingen van iemand. Hierdoor kan er onvoldoende rekening worden gehouden met iemands bestaansminimum zonder dat de inwoner de informatie zelf verstrekt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is daarom een verkenning gestart op welke wijze de uitwisseling van deze gegevens tussen publieke schuldeisers en mogelijk later ook private schuldeisers kan worden verbeterd.

[39] Bestaande uit: Belastingdienst, het CAK, Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Sociale Verzekeringsbank (SVB), Dienst Toeslagen en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV).
[40] Aanhangsel Handelingen II, 2023D27649 en 2023D24870.